

Region: Hovedstaden

Kommune: Lyngby-Taarbæk Kommune

Adresse: Lyngby Torv 17, 2800 Kgs. Lyngby

Matr.nr.: 35 a

Ejer: Lyngby-Taarbæk Kommune

Kontaktperson: Bygningschef Bent Ellegaard, Lyngby Taarbæk kommune, 45973551, mail: bee@ltk.dk

Arkitekt: Hans Erling Langkilde og Ib Martin Jensen

Forslagsstiller: Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur

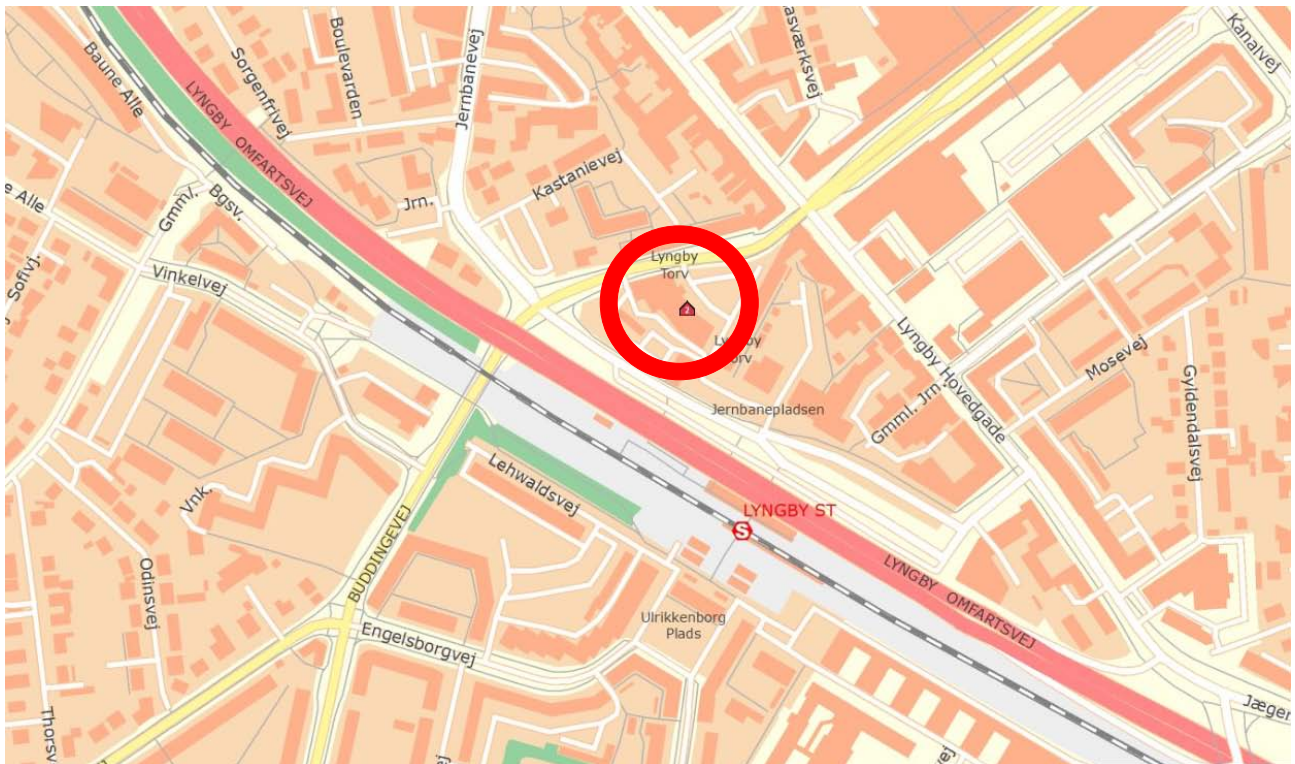
Ejer: Lyngby – Taarbæk kommune

FBB-bebyggelsesmiljø: Byzone

FBB-kompleks: Administrationsbygning

FBB-objekt: Enkeltstående bygning.

Fredningsforslaget omfatter: Lyngby Rådhus
Rådhusbygning, i alt 1375 m2 bebygget areal.

Kortudsnit med Lyngby Rådhus vist med rød cirkel.

Bygnings/anlægshistorie

I 1917 købte Lyngby-Taarbæk kommune et areal nord for jernbanen og begyndte planlægningen af et rådhus torv her. I 1920 blev byens hovedgade – Kongevejen – forbundet med stationen, via Buddingevej. Herved blev de nuværende gadeforbindelser fastlagt og det trekantformede torv dannet. I 1923 blev de flankerende længer af boligblokke opført efter en arkitektkonkurrence. Samme konkurrence fra 1923 indeholdt også ønsket om et rådhus i samme klassicistiske formsprog som længehusene. Kommunens vækst var langt hurtigere end planlægningen kunne stå mål med, og rådhuset blev aldrig opført.

Fremme i 1938 udskrev sognerådet i Lyngby-Taarbæk kommune en arkitektkonkurrence igen. Baggrunden for kommunens byggeprogram blev fastlagt af sognerådet selv med en ret nøje præcisering af rumtyper og rumstørrelser, og med et ønske om en stor rådssal. Erling Langkilde og Ib Martin Jensens forslag forholdt sig frit til programmet, både hvad angår bygningens udformning, dens facader, ruminddeling og bygningshøjde. Torvet foreslog de som et grønt torv. Bygningen stod færdig i 1941.

Beskrivelse

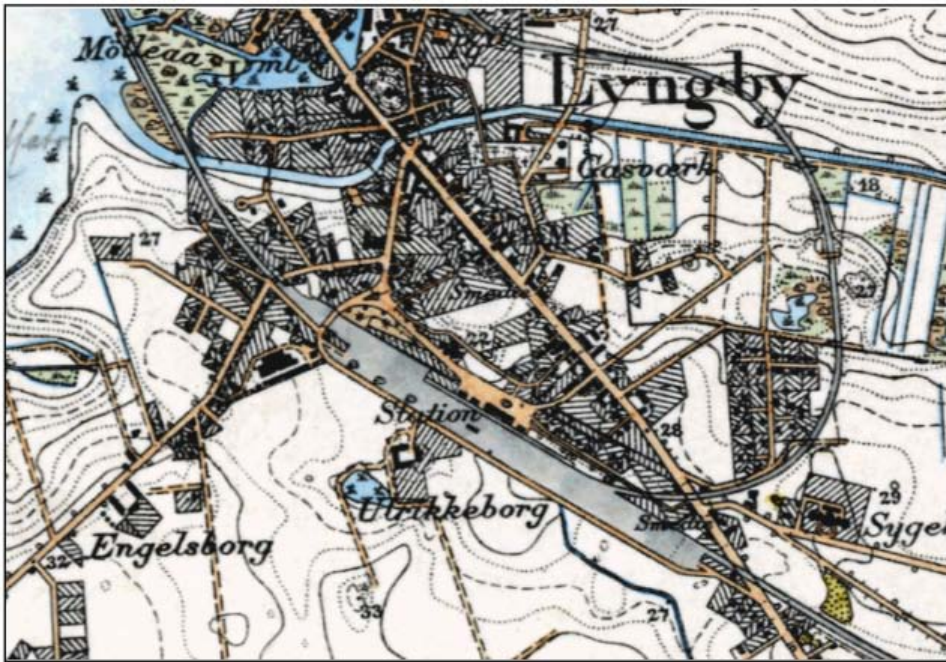
Lyngby rådhus, ældre foto.

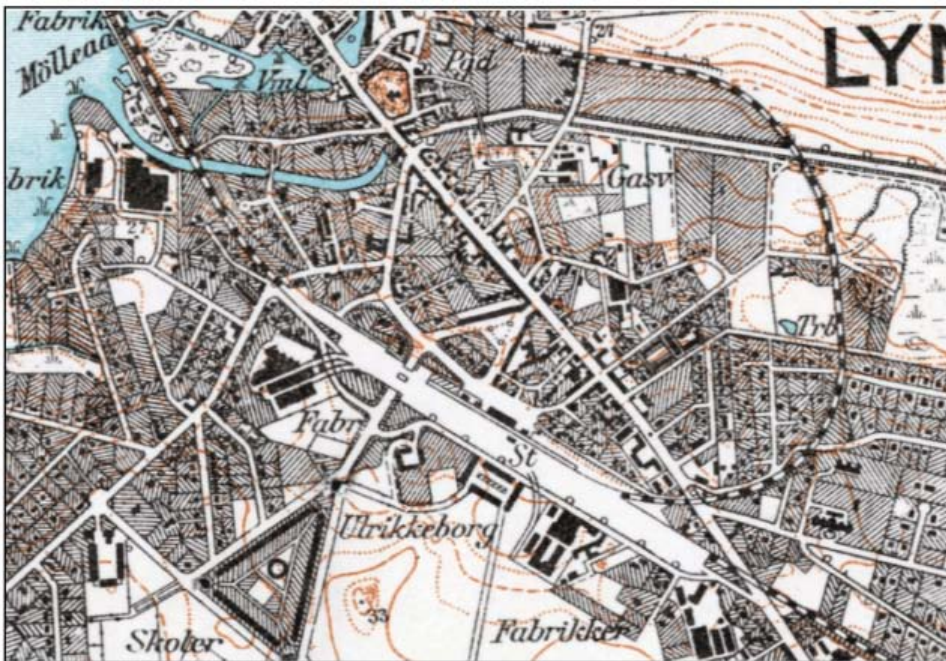
Lyngby rådhus i 2013. Bygningen er orienteret nord – syd langs jernbanen. Krumningens yderside vender mod vest og mod jernbanen. Krumningens inderside vender mod torvet.

Torvet, som rådhuset er med til at indramme, fungerer i dag som en plads, flankeret af trafikårer. Lyngby Rådhus danner krumning mod jernbanen og udgøres af en enkelt massiv bygningsmasse, som er den største på pladsen.

Rådhusbygningens indgang ligger ud til torvet (se foto s.4). Mod jernbanen danner pladsen et muligt udvidelsesfelt og rummer også en 'vinge', hvor rådhusets store trappe er placeret. Trappen står i rådhus-hall'en, som er gennemlyst ud til torvet.

Kortudsnit af Lyngby 1842 – 1899

Kortudsnit af Lyngby 1928 -1940

Rådhusbygningen i 2013. Hovedindgang og rådssal med den dobbelthøje etage ses i billedets højre side. Rådssalen var i arkitektforslaget foreslået i bygningens venstre side. Bemærk det funktionalistiske ur placeret øverst i højre side.

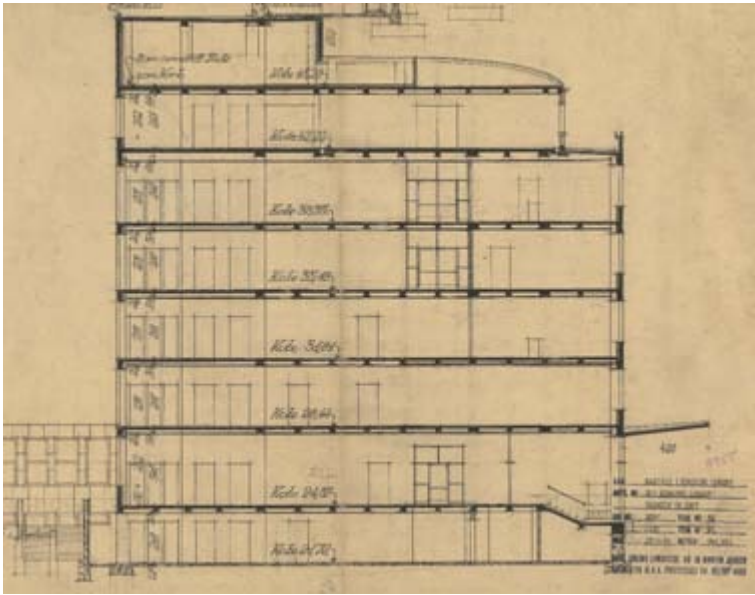
Bygningen består af 6 etager, hvoraf 6. etage er trukket tilbage fra facaden og rummer en tagterrasse, placeret ud mod torvet.

Fra rådshushall ud mod Lyngby Torv. Bemærk at døre er i glas, bevaret i det for tiden karakteristiske formsprog.

Princip og konstruktion

Princippet er et jernbetonskelet og en let overetage. Bygningen er rejst i et plade/søjlesystem, og alle dæk er udført i jernbeton. Indvendige vægge er lette skillevægge udført i gasbeton. Øverste etages tag er konstrueret i jern, som er bøjet i hvælv. Kuriøst er der tale om genbrugte jernbaneskiner fra en dengang omlagt lokalbane, Nærumbanen. Taget er opbygget som en trækonstruktion og beklædt med kobber, også på siderne. Brystværnet på tagterrassen er støbt.

Bygningsnit fra opførelsen.

Facader

Bygningen er uden synlige sokler, men får tyngde af de lavt placerede vinduer til kælderetagen. Facaden er udført som en glat facade, men skeletstrukturen anes (*se nedenstående foto*).

Foto fra vestsiden mod jernbanen. Man kan se, at udfyldningsfelterne er trukket en anelse tilbage.

Facadebeklædningen er grønlandsk marmor med tydelig 'ådring'. Brugen af marmor var pålagt fra statsminister Stauning med henblik på at styrke Grønlands industri. Facaden er udført i en enkel og systematisk faginddeling, afbrudt i rytme af et asymmetrisk placeret indgangsparti og af rådhusalen. Indgangspartiet er markeret ved en overdækket stationær markise, hvor de dobbelte døre fører ind til rådhushall'en.

Planløsning

Konstruktionsprincippet gør en fleksibel planløsning mulig ved opbygningen med lette skillevægge udført i gasbeton. Rummenes fordeling er bygget op omkring en midtergang, flankeret af kontorer på begge sider orienteret hhv. mod øst og vest.

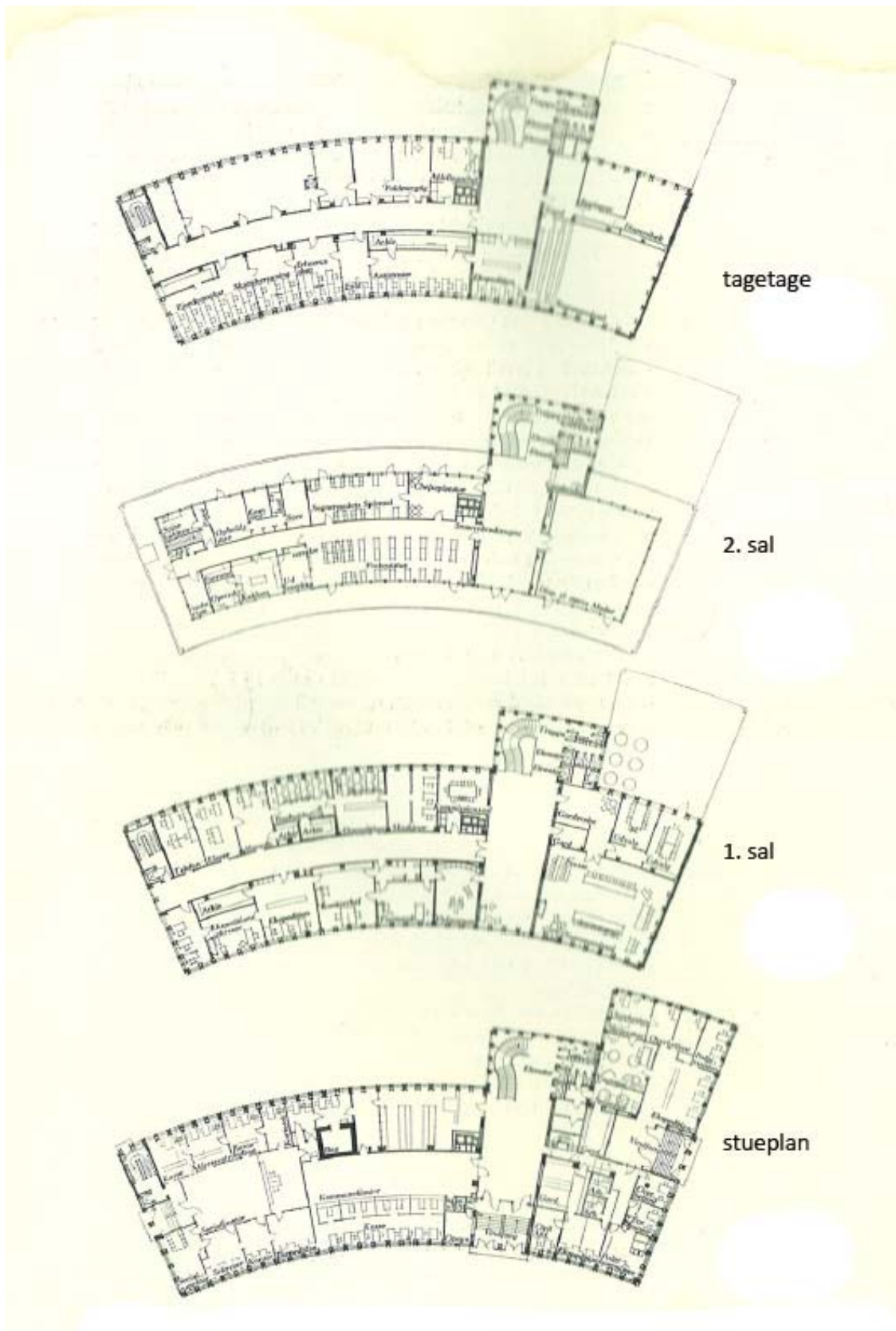
Det samlede etageareal er 8350 m². Kælder og stueetage udgør 1375m², 1. -4. sal udgør hver 1200 m² og tagetagen med kantine og tagterrasse udgør 800 m². Rådssalen er et dobbelthøjt rum på 130 m² beliggende på 1. sal mod nord med stort dagslysindtag fra øst mod torvet.

I stueetagens vestlige del var planlagt socialkontor. Man skulle komme direkte ind fra gaden, men det hele blev ændret til en politistation under krigen. (se plantegning på omstående side)

Det skal bemærkes, at kun 1. sals administrationsgang er bevaret som opført i 1941 (se foto s.8). Imidlertid har hele bygningens idé været, at man kunne flytte skillevæggene.

Foto fra kontorgang, der viser de lette skillevægge. Princippet med de lette vægge var i fuld overensstemmelse med Langkilde og Ib Martin Jensens hensigt, at bygningen skulle kunne forandres dynamisk indvendigt.

Etageplaner af de fleste etager i Lyngby Rådhus – tegning ikke i mål.

1. salen er bevaret som ved opførelsen.

Et kig ind i rådhusalen. Bemærk teak, der overalt er anvendt, og bemærk glaspendlernes organiske former. Alt karakteristisk for perioden.

Tagterrassen – vue mod nord. Bemærk brystningsparti og de originale døre/vinduespartier og dækket, der er klinkebelagt.

Interiør

Gulve i administrationsgangene er beklædt med linoleum. I byrådsalen og vielsesrum er gulve parketbelagte i teak (*se foto fra rådhusalens trappe på side 10*).

Mange dørpartier er udført i glas, som var tidens mode. Enkelte kontorer er udstyret med halvvægge i matteret glas.

Møbler i byrådsal og vielsesrum

Kun møblerne til byrådsal og vielsesrum blev tegnet af arkitekterne. Men de er bevaret og står i original stand.

Gulve i rådhusets trappeshall er belagt med fliser af gråbrun kalksten fra Øland. Trappen er i beton og udført frithængende i et konkavt/konvekst forløb. Balustre er udført som stålwirer.

Interiør – udsmykning

Ovenfor ses en af vægudsmykningerne, udført i al fresko-teknik. Alle vægudsmykninger er velbevarede.

Fra 1. til 5.sal er i trappeshall'en på samme vægside og på alle etager et stort freskomaleri udført af arkitekten og kunstneren Georg Jacobsen (1887 – 1976), som skildrer byens borgeres aktiviteter og de forskellige erhverv, der trækker midler hjem til kommunen samt den virksomhed, som kommunen udfører i de enkelte forvaltninger.

Georg Jacobsens kunstsyn var præget af undervisningen på Akademiet og af en personlig interesse for den klassiske kunst i Europa. Efter et ophold i Paris fik kubismen og Cézannes maleri stor betydning for ham, senere også den mexicanske maler Diego Rivera. Hans malerier er figurative og beregnede efter matematiske proportionssystemer. Hver detalje har sin nøjagtige placering, der skulle tjene billedets harmoni. Georg Jacobsen fungerede som professor på Akademiet i Oslo fra 1935 – 40 og kom igennem sine elever til at præge det norske kunstmiljø i årene efter krigen.

Af andre større udsmykninger i Danmark udført af Georg Jacobsen kan nævnes Søndermarks Krematorium.

I byrådssalen i hele rummets bredde mod syd er et relief udført i teaktræ, ca. 60 m². Træskærer-arbejderne er udført af billedhuggeren Frantz V. Hansen. Lyngby kommunes historie og kulturhistorie skildres her: Man ser Mølleåen stiliseret og træskærerarbejder, der illustrerer forskellige erhverv samt skildringer af kommunes store bygningsværker.

I vielsesrummet er der på møbelplade malede felter med blomstermotiver udført af Ejnar Nielsen.

Frantz Viggo Hansen, 1903 – 1985, billedhugger. Har sit udgangspunkt i arbejder i træ, men har også udført en hel række arbejder i kalksten. Værkerne er naturalistiske i gennemførelsen og med en sikker fornemmelse for komposition. Træskærerarbejderne er udført i enkle linier i stramme, lidt kantede former. Frantz V. Hansen har værker repræsenteret i mange danske byer.

Ejnar Augustus Nielsen, 1872 – 1956, dansk maler.

Oprindeligt var det naturen og landskabet omkring Gjern i Midtjylland, der tiltrak Ejnar Nielsen, men han har også udtryksfuldt malet den vestjyske befolkning i enkle former, rytmiske linieførøb og nedtonede farveholdninger. Sent i sin karriere helligede Ejnar Nielsen sig koloristiske landskaber og blomsterbilleder i mindre format.

Kuriøst kan bemærkes, at det i første omgang ikke lykkedes at skaffe penge til udførelsen af disse blomsterbilleder, hvorfor motiverne blev anvendt som udsmykning i Århus. Senere hen, da midlerne blev skaffet, kunne malerierne udføres. Det er derfor ikke Lyngby, der har kopieret fra Århus.

Vielsesrummet. Danske blomstermotiver udført af Ejnar Nielsen.

Vedligeholdelsestilstand:

Bygningen er i udmærket vedligeholdelsestilstand. Facader og indvendige overflader og møbler er i god stand.

Planforhold: Der er pt. ingen lokalplan, der inkluderer selve Lyngby rådhus, men Lokalplan 111 omfatter torvet og Lyngby Hovedgade mellem Nørgaardsvej og Toftebæksvej i Lyngby Bymidte, og dermed ikke det område, der er berørt af den aktuelle arkitektkonkurrence.

Kommuneatlas:

Lyngby-Taarbæk Kommuneatlas byer og bygninger 2000:

s. 35: 'Viadukten under jernbanen ved Lyngby Station blev åbnet i 1924. Buddingevej blev tilsluttet Jernbanevej og Lyngby Hovedgade via den nye vejstrækning Lyngby Torv'.

s. 36: 'Efter Kongevejen blev åbnet for almenheden sidst i 1700-tallet, opstod der på vejstrækningen sydøst for Bondebyen en købstadsagtig bebyggelse, der udviklede sig til Lyngbys bygningsmæssige tyngdepunkt – og strækningen blev til Lyngby Hovedgade. Gaden er nu Lyngby-Taarbæk kommunes vigtigste strøg.'

Omgivelser

Efter en konkurrence afholdt i 1923 blev randbebyggelsen på nordsiden – Toftebækshus – opført i 1924. Randbebyggelsens to længer er opført i klassicistisk stil i 3 etager. Længerne folder sig om hjørnet af Lyngby Hovedgade og markerer indgangen til torvet.

Lyngby rådhus ligger som point de vue for enden af Klampenborgvej. På lang afstand er rådhuset synligt. Tæt på danner rådhuset visuel afslutning for det gadeforløb, Klampenborg vej udgør, inden vejen breder sig ud og passerer forbi Lyngby Torv.

Lyngby Torv er en åben plads, hvorfra man oplever rådhusets konkave facade i sin fulde udstrækning. Torvet ligger og vender spidsen ud mod Lyngby Hovedgade. Torvet er ikke nævneværdigt arkitektonisk bearbejdet, men friarealet er meget vigtigt for oplevelsen af bygningen.

Bygningens vestre facade vender mod Jenbanapladsen og Lyngby station. Det ubebyggede areal mod nord mellem Jernbanapladsen og Lyngby Rådhus er fra Langkilde og Jensens forslag i 1938 udlagt som et muligt byggefelt for udvidelse af Lyngby Rådhus og indgår i det byggefelt, der nu er udlagt til en udvidelse af Lyngby rådhus.

Arkitekterne

Hans Erling Langkilde (1906 - 1997), dansk arkitekt. Elev af Kay Fisker og Steen Eiler Rasmussen. Hans klare arkitektoniske sprog, hvor indretningen er gennemtænkt, og hvor formsproget er klart og udtrykt med nedtonede virkemidler, er Lyngby rådhus et godt eksempel på.

Hans Erling Langkilde havde det udgangspunkt, at arkitektur skal kunne bruges, og han var bevidst demokratisk i sin måde at behandle bygningens planmæssige og rumlige organisering på, f.eks. ankomstforhold og de åbne, lyse kontorer og tagterrassen til de ansatte.

Lyngby rådhus er et af hans hovedværker.

Ib Martin Jensen (1906 – 1979) arkitekt, uddannet 1929. Modtog Arkitekt skolens guldmedalje i 1931. Drev arkitektvirksomhed fra 1938 til 1972 sammen med Erling Langkilde. Har sammen med Langkilde stået bag en række markante byggerier, heriblandt institutioner og banker.

Rådhuset blev opført efter arkitekternes forslag med flg. væsentlige ændringer med hensyn til facadebeklædning og placering af sognerådssal:

Felterne i bygningens jernbetonkonstruktion var tænkt som udfyldningsmurværk beklædt med facadefliser i grågule Ølandssten, så skelettet står mørkere end brystningerne. Idéen var, at man kunne sætte vinduer eller udmure felterne efter behov.

Sognerådssalen (nu byrådssalen) er flyttet fra den sydlige ende til den nordlige ende af bygningen.

Liste over lignende bygninger/anlæg og deres frednings/bevaringsstaus:

Ringsted rådhus, opført 1936- 37 og udvidet 1962. Arkitekt Steen Eiler Rasmussen. Fredet 1995.

Rødovre rådhus, opført 1962. Arkitekt Arne Jacobsen i samarbejde med Eigil Kiær. Fredet 1994.

Skagen rådhus, opført 1966 – 68. Arkitekt Ejnar Borg. Fredet 1995.

Søllerød rådhus, opført i 1942. Arkitekter Arne Jacobsen & Flemming Lassen. Fredet 1992.

Sønderborg rådhus, opført 1933 og udvidet 1964. Arkitekt Holger Mundt (1933) og Johan Juhler (1964). Fredet 1995.

Tårnby rådhus, opført 1957, 1974 og 1983. Arkitekt Halldor Gunløgsson. I samarbejde med ingeniør Jørn Nielsen. Fredet 1994.

Århus rådhus, opført i 1941. Arkitekt Arne Jacobsen. Fredet 1995.

Kort:

Målebladskort fra Kort- og matrikelstyrelsen.

Litteratur:

Lyngby-Taarbæk Kommuneatlas byer og bygninger 2000, side 35 og side 36.

www.lbt.dk

kort.arealinfo.dk

www.stadsarkivet.lbt.dk

www.kulturarv.dk/fbb

arkitekten årg.99

Weilbachs kunstnerleksikon

Udkast til indstilling:

Formål:

At frede et rådhus, der repræsenterer æstetiseringen af modernismen, udført af en af Danmarks bedste arkitekter.

Arkitekturhistorie:

Modernismens værdisæt med udgangspunkt i Le Corbusiers arkitekturværdier understreges i dette byggeri. Det klassiske rådhus' monumentalitet og symmetri, der tildels lukker sig om sig selv, har her fået et helt nyt udtryk med den asymmetriske indgang, det tilbagetrukne tag uden tagudhæng og den imponerende brugbare tagterrace. Byggeriet var fra opførelsen udført efter det princip, at skillevægge kunne flyttes efter behov, et indretningsmæssigt fremtidsyn overført på et dynamisk arbejdsmiljø.

Den moderne byggeteknik i jernbeton med en let facade, hvor tanken var, at man kunne lukke et vinduesfag og erstatte det med et fuldt brøstningselement, et udtryk for dynamik og en forståelse af, at verden var i konstant forandring. Bygningen blev skabt til det demokratiske samfunds forpost; den kommunale administration.

Miljømæssig værdi (omgivelser):

Lyngby rådhus er et signifikant byggeri for byen set fra øst, som skrevet tidligere i teksten, og for kommunen. Den store bygnings placering ligger som et point de vue, når man kommer øst fra. Rådhuset bemærkes ligeledes fra stationsområdet, hvor det danner ryg ned mod Lyngby Hovedgade. Rådhus og torv er en væsentlig del af byens identitet, og der er med rådhusets rene funktionalistiske udtryk stor fortællerværdi om byens velfærd for borgerne.

Kulturhistorisk værdi:

Velfærdssamfundets manifestation med et rådhus i en forstadskommune til København, som fra 1840 – 1920 var en lille kommune med erhverv som landbrug og småindustri i tekstilbranchen, er et monument i sig selv, som fortæller os meget om indgangen til det demokratiske samfund, hvor borgeren i højere grad end tidligere set får adgang til forvaltningen, og hvor forsorg og omsorg bliver en ydelse, man fremmer og er stolt over, f.eks. illustreret i Georg Jacobsens fresker eller ved indgangspartiet udført i glas. Et byggeri, der i tidens stil passer sig for det gryende velfærdssamfund.

Arkitektonisk værdi:

Det er et funktionalistisk og moderne byggeri for sin tid. Planen er forførende enkel. Med de lette skillevægge kan formen følge funktionen. Den gennemtænkte indretning med den frie plan med lette skillevægge kan stadig udnyttes bedst muligt.

Også facaden er enkel og med et mærkbart fravær af dekoration og opbygget med en meget konsekvent rytme og i et tilbageholdt, ikke luksuriøst formsprog.

Trappens formgivning i rådhus hallén er af særlig høj kvalitet, og selve trappen er tegnet med en stor omsorg for detaljebearbejdning.

Generelt er der tale om ordentligt håndværk og byggeri i høj kvalitet.

Bygningen kan stadig anvendes som rådhus, hvilket kommunens forvaltning også påtænker at gøre.

Rådhusalen f.eks. står velbevaret og uændret og kan stadig benyttes.

Jævnfør tidens stil er der en udstrakt brug af glas, som underbygger tidsånden fra dengang, hvor skranker langsomt blev nedbrudt, men hvor moderne teknologi også gjorde det muligt at anvende større glaspartier.

Bygningen er et vartegn for byen og et symbol på den tid i Danmark, hvor hele forvaltningsbegrebet blev demokratiseret med en tydelig aftegning i arkitekturen.

Bærende fredningsværdi:

Rådhuset er erklæret bevaringsværdigt i SAVE - gruppe 2. Landsforeningen mener, at rådhuset bør bevares i sin helhed som et byggeri, der er en værdig repræsentant for den fysiske manifestation af tanken om administrationen af den kommunale forvaltning, der rummer mange tiltag til gavn for kommunens indbyggere. Det er Landsforeningens opfattelse, at byggeriet stadig kan anvendes – og stadig som rådhus.

Anbefalinger:

Landsforeningen anbefaler, at man i forbindelse med kommende tilbygninger udnytter det byggefelt, der ligger ud for rådhusets nord-vestlige del (se foto s.1.), som også af Hans Erling Langkilde og Martin Jensen blev foreslået udlagt til udvidelse. Landsforeningen anbefaler også, at Lyngby torv friholdes, og at pladsen gives en arkitektonisk bearbejdning.

I forbindelse med opgradering af f.eks. byrådssal til moderne brug, anbefaler Landsforeningen, at der ydes

særlig omhu for at bevare og samtidig udvikle salen, så man kan gøre brug af moderne teknologi til at løse forhold som lysstyring, og lyd - og ventilationsanlæg.